

11. cikkely: A 8. és 9. cikkelyben jelzett könyvek a kereskedelmi törvény egyik bírója, vagy a polgármester vagy ennek egyik alárendeltje által aláírandó és hitelesítendő; e hitelesítésért nem jár díjazás. A könyvek 10 évig megőrzendők.

A 12—15. cikkelyek a helyesen vezetett könyvek bizonyító erejével foglalkoznak; ez vag a magyar kereskedelmi törvénykönyv illető cikkelyeivel. Érdekes a 16. cikkely, a mely szerint, ha a törvényszék által bemutatni rendelt könyvek, attól a várostól, a melyben a törvényszék székel, messze fekvő városban vannak, a könyvek megvizsgálására kirendelheti a törvényszék annak a városnak bíróságát, a melyben a könyvek vannak, vagy delegálhat egy békebírósgot is.

Görögország.

Görögország kereskedelmi törvénykönyve 1835. ápr. 19-én kelt és a kereskedelmi könyvekre vonatkozó intézkedései megfelelnek a francia *code de commerce*-nek, a mint az egész görög kereskedelmi törvény általában nem más, mint a francziának fordítása.

(Folytatjuk.)

TÖRVÉNYKEZÉS.

A magasabb erőhatalmi véletlen alatt kárbiztosításnál csak oly balesetek érthetők, melyeknek emberi erő egyáltalán ellen nem állhat, s melyeket tehát minden elővigyázati intézkedés daczára megelőzni és elhárítani nem lehet.

A budapesti kir. kereskedelmi- és váltótörvényszék, mint kereskedelmi bíróság ítelt: A kir. törvényszék felperest kereseti kérelmével elutasítja és kötelezi őt arra, hogy alperesnek 15 nap és különbeni végrehajtás terhe alatt, 82 frtnyi perköltséget fizessen meg.

Indokok: Felperes keresetében felszámított kártérítési összeg megfizetésére kéri alperest köteleztetni, mert alperesi társulatnál, a keresethez *A*) alatt csatolt biztosítási kötvény értelmében, uszályain szállított rakományokat, a kötvény kiegészítő részét képező feltételek 1. pontjában felsorolt esélyek által bekövetkezett károsítás ellen biztosította, és 1888. évi október 8. és 9. napjain Bécsben 3. és 7. számú uszály-hajóinak rakományának kirakodása közben, hirtelen támadt záporosó következtében, a rakományhoz tartozó lisztárúk egy része átnedvesedvén, ez által a kereseti felszámítás szerint 231 frt 45 krnyi kára támadt, már pedig a biztosítási szerződés 1. pontja értelmében, a rakomány magasabb erő hatalmi véletlen (*casus fortuitis major*) által okozott kár tekintetében, mely közé a bekövetkezett hirtelen záporosó

is számítandó, lévén biztosítva, tekintve, hogy felperes a kár elhárítására emberileg minden lehetségest alkalmazásba vett, őt tehát gondatlanság nem terhelheti, a daczára ennek bekövetkezett kár megtérítése alperest terheli.

Alperes által első sorban tagadásba vétetett, hogy a felperes által vitatott záporosó, a szerződési feltételekben kikötött esélyek közé sorozható, és különösen, hogy a magasabb erő hatalmi véletlen ismérveinek megfelel. A most jelzett esély ismérveit kimeríti és a kir. törvényszék is helyesnek, jellemzettnek fogadta el alperes azon magyarázatát, hogy a magasabb vagy nagyobb erő hatalmi véletlen alatt csak oly balesetek érthetők, melynek emberi erő egyáltalán ellen nem állhat s melyeket tehát minden elővigyázati intézkedés daczára megelőzni és elhárítani nem lehet.

Kétséget nem szenved, hogy képzelhető oly hirtelen és váratlanul beállott nagymérvű záporosó, mely által okozott kár, ilyen nagyobb erőhatalmi véletlen által okozottnak tekinthető, mely ellen óvintézkedések — ép annak váratlan bekövetkezése miatt — alkalmazásba sem vétethettek.

Ezen szempontból kiindulva, tette a kir. trvszék bizonyítás tárgyává azon körülményt, vajjon azon záporosók, melyek felperes előadása szerint a kárt okozták, a fentebb jelzett ismérveknek megfeleltek-e vagy sem? Felperes által hivatkozott tanuk kihallgatása eszközöltetvén, azok fonalán a kir. trvszék felperes előadása tekintetében kellő bizonyítékot meg sem állapított. — Ugyanis felperes azt vitatta, hogy épen nem esőre hajlandó időjárás mellett kezdette a két uszályhajó kirakodását és midőn az a kirakodó árúk mérvéhez képest teljesítettett, minden előzmény nélkül, teljesen váratlanul nagymérvű záporosó állott be, mely által, miután a minden kéznél levő ember által legsürgősebben, a hajófedélzetnek a kirakás céljából felszedett deszkái és ponyvák általi befedés nem oly gyorsan és kielégítően sikerült, hogy az esőviznek behatolása megakadályoztathatott volna, a rakomány egy része átnedvesedett. Előadása szerint tehát, nem forgott fenn ok — esőre hajló időjárás miatt, a kirakodást meg nem kezdeni, és a záporosó oly hirtelen és váratlanul következett be, hogy el nem volt hátrálható emberi erő által a rakomány átnedvesítése — és ezáltal a kár bekövetkezte. A kihallgatott tanuk egyike sem vallotta határozottan, hogy a kirakodás kezdetén az időjárás tiszta és derült volt, ellenkezőleg a valloások alapján csak az állapítható meg, hogy nem volt oly kedvezőtlen idő, hogy a miatt a kirakodást megkezdeni nem lehetett volna. P. J. tanu előadása szerint a kirakodás néhány órán át folyt, midőn egy kis eső esett, mely miatt a munkát be kellett szüntetni, a tetőt berakni és a ponyvát reá borítani; már ezen előadás szerint az időjárás esőre hajlandó volt és így a tanu előadása szerinti idővel 1—2 óra után, hogy a munkát ismét folytatták, jött hirtelen a záporosó, mely az átnedvesedést

okozta, mert az óvintézkedéseket nem teljesíthették oly gyorsan, hogy azok által eszközölt befedés az esőt, illetve a víz behatolását megelőzhették volna.

Tekintetbe véve ezen, valamint C. Z. tanunak az ellenkérő pontok VIII. 1—4. alatti kérdésre adott feleletéből kivilágló azon körülményt, hogy midőn a hirtelen zápor esett, mindkét uszálynak egész tetőzete le volt emelve a kirakodás eszközölhetése céljából, a kir. tvszék nem a záporosőnek váratlan beálltának tulajdonította a bekövetkezett károsodást, hanem inkább felperes, illetve a kirakodást eszközölt alkalmazottjainak gondatlanságának. Ugyanis az előzőleg bekövetkezett eső miatt a hajó teljesen el lett látva az eső elleni óvintézkedésekkel, a tető berakatott és ponyvával be lett takarva; ezen eső tehát figyelmessé tette, vagy tehetette a kirakodást vezetőt, hogy újabb eső zavarhatja ismét a munkát és így az eső megszűnte után, midőn a munkát folytatták, *gondatlanságra mutat azon eljárás, hogy mindkét hajó egész tetőjét, illetve az azt képező deszkákat elrakták, holott a tanúk vallomásai szerint, elég lett volna csak az egyik osztály tetőzetét, melyből a kirakodás épen történt, elrakni, mely elővigyázat épen a már egy ízben bekövetkezett eső folytán felette indokolt volt, mert az osztály tetőzete aránylag rövid idő alatt lett volna helyreállítható és ezáltal a rakomány a zápor ellen is biztosítva.*

Figyelemmel a most felhozottakra és figyelemmel továbbá arra, hogy felperes előadásából is kitűnt, hogy a két uszályhajó rakománya közt volt olyan árú, mely gyors kirakodást multhatatlanul követelt, mely körülménynek tulajdonítható, hogy daczára a már egy ízben bekövetkezett esőnek a kirakodás gyorsabb eszközlése céljából lett az egész tető lerakva; figyelemmel végre arra, hogy nem szerezhették be különben is kielégítő bizonyíték arra nézve, hogy a szóban forgó záporoső teljesen váratlanul következett be és az időjárás szerint majdnem kizártnak vétethetett, hogy ily záporoső beállhat, a mi a kirakodást jelzett módon, minden veszély nélkül megengedte, mi okból is nem lévén megállapítható a jelzett esély fennforgása, felperesnek alperes a bekövetkezett kárt megtéríteni, a biztosítási kötvény értelmében nem köteles, és így így felperes kérése alaptalan lévén, a kir. tvszék őt azzal elutasította.

A budapesti kir. ítélő-tábla ítelt: Annak megjegyzése mellett, hogy C. G. tanunak a felperesi kérdőpontok VIII. számához intézett alperesi ellenkérő pontok 1—4-kére adott az a felelete, hogy az egész hajórakomány fedetlen állapotban volt, mikor az eső kezdődött, az ellenkérő pontok 10-kére adott feleleteivel egybevetve azzal az értelemmel bir, hogy az uszályhajók összes tetőrészelei nem a jelen perrel követelt kártérítés alapját képező megázás oka, t. i. a másodizben lehullott záporosőt megelőzőleg, hanem a kirakodást elsőizben megzavart eső kezdetekor voltak nyitva, minek folytán a kir. ítélő-tábla az

elsőbiróságnak a C. G. vallomása VIII. pontjára fektetett indokát mellőzi; egyebekben: tekintve, hogy fennforgó esetben nem minősítheti azt az esélyt, mely a felperes keresetében előadott károsodásnak okozója volt, oly nagyobb erőhatalomnak, mely miatt alperes, tekintettel a biztosítási feltételek 1. §-ára, kárterítéssel tartoznak: a kir. ítélő-tábla az elsőbiróság ítéletét annak egyéb indokai alapján helybenhagyja.

A m. kir. kuria ítelt: A másodbiróság ítélete a benne felhozott és az elsőbiróság ítéletéből elfogadott indokoknál fogva helybenhagyatik. (1892. június 1. 1346/v. 1891. sz. a.)

*

A váltónál a telephely törlése s más fizetési helylyel való pótlása nem a hiányzó kelléknek utólagos kitöltését, hanem a váltó eredeti tartalmának megváltoztatását képezi.

A szegedi kir. törvényszék mint váltóbiróság ítelt: K. T. alperes tartozik a Perjámoson 1890. évi márczius hó 13-án 460 frtról kiállított váltó alapján, mint elfogadó, a kereseti 460 frt tökeösszeget, ennek 1890. évi június hó 5-ik napjától járó 6% kamatait, 5 frt 85 kr óvási $\frac{1}{3}$ % váltó díjat s 18 frt 95 kr perköltséget felperesnek 3 nap alatt, végrehajtás terhe mellett megfizetni.

A kir. törvényszék felperest, Sihlován Constantin és Szucsigan Mitru, mint a fentebb körülírt váltó kibocsájtója s forgatója elleni keresetével elutasítja s köteles felperes 3 nap alatt, végrehajtás terhe mellett Sihlován Constantin alperesnek 10 frtot, Szucsigan Mitru alperesnek szintén 10 frt perköltséget megfizetni.

Mert: Koszta Tódor alperes a f. évi július hó 31-ik napjára kitűzött tárgyalásra, szabályszerű idézése daczára meg nem jelenván, az 1868. évi LIV. t. cz. 111. §-a értelmében a kereseti összeg s járulékai megfizetésére kötelezni azért kellett, mert felperes keresete minden lényeges kellékkal ellátott váltón alapul s mert a II. és III-rendű alperesek által előadott kifogásokat az ő javára is felhozottaknak a váltóeljárás 23-ik §-a értelmében tekinti nem lehet. II. és III-rendű alperesek elleni keresetével elutasítandó volt felperes, mert a váltó megtekintése után kétségtelenül megállapítható, hogy telepesnek a szeged-csongrádi takarékpénztár Szegeden volt megjelölve s később lett ezen telephely törülve s helyette, közbeszúrva az új telephely, vagyis Karl F. N.-Szt.-Miklóson. A telephely törlése s más fizetési helylyel való pótlása, nem a hiányzó kelléknek utólagos kitöltését, hanem a váltó eredeti tartalmának megváltoztatását képezi, ily esetben pedig a váltótörvény 82. §-a értelmében, felperesnek kötelessége bizonyítani, hogy a telepváltoztatás alperesek aláírása előtt, vagy, hogy az alperesek beleegyezésével utólagosan történt. Felperes ezen reá nehezédő

bizonyítási kötelességének eleget nem tett, a miért is valónak volt elfogadandó alperesek azon állítása, hogy a telephely változtatása az ő tudtuk s beleegyezésük nélkül utólag történt. Ezek szerint a fizetés hiánya miatti óvás helytelenül lett az utólag kijelölt Karl F. telepesnél fölvéve s ezen óvás II. és III-rendű alperesek elleni visszkereseti jog fentartására nem elegendő s úgy tekintetik, mintha az óvás meg sem történt volna. II. és III-rendű alperesek, mint a váltó kibocsájtója s forgatója ellen, a fizetés hiánya miatt a szabályszerű óvás szükséges. De ha a közbeszurt telephely-kijelölés tekintetnek is a felek által megjelölt valódi telephelynek, a B) alatti óvás az esetben is szabálytalan, mert telepesnek Karl F. ur van megjelölve N.-Szt.-Miklóson, az óvás pedig Karl Nándornál lett kivéve, kinek ugyanazonosságát Karl F.-fel az óváslevél nem bizonyítja, ezen hiányt pedig — miként alperesek helyesen megjegyzi — más bizonyítékkal pótolni nem lehet. A perköltség megítélése stb. az 1868: LIV. tcz. 251. és 252. §-ainak rendelkezése szerint történt.

A budapesti kir. ítélőtábla. ítelt: a kir. ítélőtábla az első bíróság ítéletének I-rendű alperest marasztaló nem felebbezett részét érintetlenül, felebbezett azt a részét pedig, mely által felperes II. és III-rendű alperessel szemben keresetével elutasított, helybenhagyja, a kereseti váltóra telepesül megjelöltnek jelentkező Karl F. és az óvásban megnevezett Karl Nándor személyazonosságának bizonyítottan voltára alapított indok elhagyásával, a felhozott egyéb indokokból és azért: mert a kereseti váltó a fizetési helynek és telepesnek törlése következtében, jelenlegi alakjában aggályos lévén, II. és III-rendű alperesnek azzal a tagadásával szemben, hogy a kereseti váltón akkor, mikor arra váltói nyilatkozatukat vezették a „fizetendő N.-Szt.-Miklóson Karl F. urnál“ telepítés nem foglaltatott, felperest terhelte annak az állításának a bizonyítása, hogy ez a telepítés már akkor is a váltóra volt vezetve, és hogy a „fizetendő a szeged-csongrádi takarékpénztárnál Szegeden“ kitűzött telepítés, mint tollhibából eredt töröltetett és helyettesített II. és III-rendű alperes névirásának a kereseti váltóra vezetése előtt a másik telepítéssel, erre azonban semmi bizonyítékot sem hozott fel és mert ennél fogva a kereseti váltónak „fizetendő N.-Szt.-Miklóson Karl F. urnál“ telepítése jogellenesnek lévén tekintendő, a Karl F. telepesnél felvett /' óvás a kibocsájtó és forgató II. és III-rendű alperes elleni visszkereset fentartására a váltótörvény 41. §-a értelmében szükséges szabályszerű óvást nem képez.

A m. kir. kuria ítelt: A másodbíróság ítélete a benne felhozott és az első bíróság ítéletéből átvett indokoknál fogva helybenhagyatik. (1892. évi júniás 1-én 1863/1891. sz. a.)

Az elévülési kifogás az ügy érdemét érintő olyan kifogás, mely a követelés megítélésére irányuló minden egyéb érvet kizár és a melynek hely adása esetében az ügy végleges elintézését nyer.

A békés-csabai kir. járásbiróság ítelt: Felperes keresetével elutasították.

Indokok: Felperes kéri alperest, mint a felosztott K. és N. czég egyik tagját, a czég által 1872. és 1873. évi márczius hó 9-én lejárattal elfogadott B) alatti váltó és ezt kiegészítő X) alatti könyvkivonat alapján a czég részére vásárolt áruk vételára fejében a kereseti követelésben marasztalni.

Alperes tagadja, hogy K. és N. czég tagja lett volna és hogy a czég közkereseti társaság lett volna s tagadja a B) alatti váltó aláírását, elismeri azonban azt, hogy ez K. A. által iratott és különösen tagadja, hogy a kereseti követelésért árukat a czég részére megrendelt s hogy azokat átvette. A becsatolt és K. A. és N. J. ellen folytatott végrehajtási iratokból, nemkülönben a b.-gyulai kir. törvényszéknek 1873. évi 6,712. sz. a. fekvő periratokból, különösen P. E. vallomásából kitünik, ugyszintén a kihallgatott Sz. K., D. J. és R. Sz. tanuk vallomásaival ki lett mutatva, hogy B)-án a B) alatti váltó kiállítására idején K. és N. czég alatt üzlet nyitattott és hogy annak egyik tagja alperes volt és jöllehet e czég törvényszékieleg bejegyezve nem volt, mindazonáltal az 1875: XXXVII. t.-cz. 87. és 138. §-a értelmében akár közkereseti, akár betéti társaságnak tekintendő a czég, a társasági viszony joghatálya harmadik személyek irányában az üzlet a fentebbiek szerinti tényleges megkezdésétől számítandó.

E társasági viszony felperes előadása szerint a végrehajtási eljárás folyamán, azaz 1873. évben feloszlott, figyelembe véve tehát azt, hogy a B) alatti váltót K. A. társtag írta a czéget elfogadóként alá és hogy felperes az I. J. és fia czégnek jogutódlási minőségét a csatolt társasági szerződés hiteles másolatával beigazolta, alperes mint K. és N. czég beigazolt tagja a keresk. törv. 88. §-a értelmében, ha a társaság közkereseti társaság és a 13. és 125. § értelmében, ha a társas viszony betéti társaság, a társasági kötelezettségekért egész vagyonával felelős lévén, alperes a B) alatti váltó és az X) alatti könyvkivonat, nemkülönben ezt kiegészítő M. K. tanu vallomása alapján a kereseti követelésben esetleg marasztalható lenne. De miután alperes a kt. 121. §-a alapján elévülési kifogással élt és az eljárt bíróság ezt elfogadta, mert akár a társasági viszonnak 1873. évben történt felosztásától, akár pedig a kereskedelmi törvény életbeléptetésétől számítatik is az 1875: XXXVII. t.-cz. 121. §-ában meghatározott 5 évi elévülési határidő, a kereset-

nek 1883. november 28-án történt benyújtásáig az öt év már eltelt és miután felperes nem is állítja, annál kevésbé bizonyítja, hogy az elévülés félbe lett szakítva, ennél fogva felperest elévülés indokából kellett keresetével elutasítani.

A nagyváradí kir. ítélőtábla ítelt: Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja s a keresetet elévülési indokból elutasíthatónak nem találja, ennél fogva a kir. járásbíróságot utasítja, hogy a kereset érdeme felett hozzon új határozatot.

Indokok: Minthogy felperes keresetét még 1872. évben felmerült üzleti viszonyra alapította, ezen kereset elbírálásánál a csak később 1876. január 1-én életbelépett 1875: XXXVII. tcz. rendelkezései tehát alkalmazást nem nyerhetnek, ennél fogva az elsőbíróság felperest keresetével a most idézett t.-cz. 121. §-ának alkalmazásával helytelenül utasította el.

De nem jöhet tekintetbe alperesnek elévülési kifogása a jelen ügynél irányadónak tekintendő 1840. évi XVIII. t.-cz. 41. § szempontjából sem, mert a per adatai szerint K. és N. czég bejegyzett czég nem volt és a czég feloslása közzétéve nem volt, már pedig a keresk. társaság tagjai ellen a czég elleni követelés miatt a hitelezőnek kereseti joga a fennebb idézett törvényhely értelmében részben is két esztendő alatt csak akkor szűnt meg, ha a társasági czég feloslása vagy a keresetileg megtámadott tagnak a társaságból való kilépése szabályszerűen közzététetett, a mi pedig a K. és N. czégnél nem történt meg, de meg sem történhetett, mivel a czég bejegyezve sem volt.

Ehhez képest az elsőbíróság ítéletét megváltoztatni és tekintve, hogy az elsőbíróság a követelés érdemében még nem határozott, az elsőbíróságot erre vonatkozólag új határozat hozatalára utasítani kellett.

A m. kir. kuria ítelt: A másodbíróság ítélete megváltoztatik és ugyanaz a pernek érdemleges megvizsgálására utasítatik;

mert midőn az elsőbíróság felperest keresetével elutasította és az elutasítást az alperes részéről felhozott elévülési kifogásra alapította, ez által a pert érdemileg bírálta el, mivel az elévülési kifogás is az ügy érdemét érintő olyan kifogás, mely a követelés megítélésére irányuló minden egyéb érvet kizár és a melynek hely adása esetében az ügy végleges elintéztét nyer, az elsőbíróság tehát nem volt újabb ítélet hozatalára utasítható. (1892. május 5-én, 7,435.)